

*І. Степанова,
студентка V курсу
факультету економіки та менеджменту
Науковий керівник: Т. М. Банасько,
кандидат економічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Згідно з теорією американського вченого А. Маслоу, потреба у безпеці (у тому числі і фінансовій) посідає друге місце після простих фізіологічних потреб.

У сучасних умовах господарювання значна частина підприємств стає банкрутами в результаті прорахунків у фінансовому управлінні, невірному розподілі ресурсів та зусиль по їх використанню, прорахунків в планах та прогнозах. Актуальність теми полягає у тому, що рівень розвитку фінансової та економічної безпеки підприємств є одним з найважливіших факторів їх подальшого економічного розвитку та розвитку фінансової безпеки держави в цілому. Складність соціально-економічної ситуації в країні, стан постійних змін у законодавстві України – все це створює нові індикатори фінансової безпеки підприємства та примушує по-новому дивитися на принципи забезпечення безпеки.

Теоретичними дослідженнями у сфері фінансової безпеки держави та суб'єктів підприємництва, а також окремими теоретичними аспектами, необхідними для формування системи фінансової безпеки, займалися такі вчені, як: Е. Альтман, Дж. Аргенті, О.І. Барановський, В. Бівер, М.Д. Білик, І.А. Бланк, М.М. Єрмошенко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В.Коваленко, Т.М. Мельник, В.П. Москаленко, Б.А. Райзберг, Р. Таффлер, С.Я. Салига, О.І. Хитрін та багато інших.

Отже, для забезпечення фінансової безпеки, а в цілому і економічної, важливо, по-перше, визначитися у самому понятті – «фінансова безпека підприємства», щоб найефективніше цю безпеку організувати та підтримувати. Поняття фінансової безпеки так само широке, як, власне, і тлумачення фінансів як економічної категорії. На сьогодні відсутнє єдине усталене визначення поняття «фінансова безпека». Наявні формулювання відображають лише окремі аспекти фінансової безпеки і не можуть претендувати на її однозначне та виключне трактування.

Але можна роздивитися поняття «фінансова безпека» під різними кутами, зокрема:

– з *позицій ресурсно-функціонального підходу*, фінансова безпека підприємства це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання відповідних зобов'язань. З *позицій ресурсно-функціонального підходу* фінансову безпеку підприємства розглядають як процес найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для уникнення загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства в поточно-

му і майбутньому періоді, управління економічними ризиками та адаптація до змін ринкової кон'юнктури;

– з погляду статистики, фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне економічне зростання;

– у контексті нормативно-правового регламентування фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по-перше, фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами.

– з погляду індикаторів (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня). Порогові значення індикаторів фінансової безпеки – це граничні величини, недотримання яких призводить до формування негативних тенденцій (виникнення загроз) у сфері фінансової безпеки. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається при умові, що уся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень, а порогове значення кожного з індикаторів досягається не за рахунок інших. Цей підхід слід визнати правильним і виправданим. У той же час використання цього підходу залежить в основному від визначення порогових значень, котрі змінюються в залежності від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися до нього [1, с. 56].

Таким чином, з позицій різностороннього підходу, фінансову безпеку підприємства можна означити як захищеність фінансових інтересів підприємств на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ фінансовими ресурсами, здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання [2, с. 32].

Зважаючи на те, що фінансова безпека не є статичною (на систему безпеки впливає конкретна ситуація, що складається на певному етапі соціально-економічного і політичного розвитку суспільства), то механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства включає такі елементи:

– об'єктивний і всебічний моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки;

– розрахунок порогових граничнодопустимих значень фінансових та соціально-економічних показників (індикаторів), перевищення яких може проковувати фінансову нестабільність і фінансову кризу;

– діяльність держави щодо виявлення і попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці.

Окремо можна зазначити, що фінансова безпека підприємств включає в себе забезпечення умов збереження комерційної таємниці, інтелектуальної

власності та інформації, здатність швидко реагувати на різноманітні зовнішні загрози і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища.

Головна умова фінансової безпеки підприємства – здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і погрозам, що прагнуть завдати фінансової шкоди підприємству. Для забезпечення цієї умови підприємству треба підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, забезпечувати достатню фінансову незалежність і гнучкість при прийнятті фінансових рішень.

Російський вчений Папехін Р.С. [3] зазначає, що фінансова безпека визначає граничний стан фінансової стійкості, у якому необхідно знаходитися підприємству для реалізації своєї стратегії, характеризується здатністю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім погрозам. Заслуговує на увагу зв'язок понять «фінансової безпеки» і «фінансово-економічної стабільності функціонування підприємства», де стан «фінансової стабільності» розглядається як такий стан ресурсів підприємства, коли сукупні доходи перевищують сукупні витрати, структура фінансування активів раціональна (основні активи фінансуються за рахунок власних і довгострокових позикових засобів, оборотні – за рахунок короткострокових позик і власних засобів), обсяг реалізації не має негативної динаміки, сукупний ризик оптимальний і відповідає стратегії і стадії життєвого циклу підприємства.

У контексті вищезазначеного варто зауважити, що синхронний безпечний рівень життя громадян, функціонування підприємств, організацій і установ, розвиток регіонів і окремих секторів економіки, а також держави може бути забезпечений лише в ідеалі. Реально ж критеріальні вимоги до фінансової безпеки одних суб'єктів часто не збігаються з іншими. Тобто те, що на цей момент є вигідним і безпечним для пересічного громадянина, конкретного підприємства, регіону, сектору економіки, не завжди є таким для держави.

Я вважаю, що особливу важливість у сучасній економіці здобувають проблеми забезпечення фінансової безпеки і фінансової стійкості підприємств у взаємозв'язку. Наявність чіткого тлумачення категорії «Фінансова безпека підприємства» дасть можливість правильно ставити пріоритети в розвитку підприємства та економіки зокрема не тільки науковцям, але й керівникам владних структур, сприятиме підтримуванню фінансової безпеки держави на належному рівні, а це в свою чергу покращить як матеріальний стан громадян, так і міжнародні позиції країни у глобальному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція економічної безпеки України / Ін-т. економ. прогнозування; кер. проекту В.М. Геєць. – К.: Логос, 1999.
2. Єрмошенко М.М. Фінансовий менеджмент: курс лекцій / Національна академія управління / Єрмошенко М.М., Єрохін С.А., Стороженко О.А., Плужников І.О., Горячева К.С. – К.: НАУ, 2004. – 506 с.
3. Папехин Р.С. Внешние и внутренние угрозы финансовой безопасности предприятия / Журнал «Финансы и кредит». – 2007. – № 16 (256).